

Kansallinen Ikäohjelma

Väestön ikääntymisestä
seuraavaan
yhteiskunnalliseen
muutokseen varautuminen

Kohti kansallista Muistipalvelupolkua
Kansallinen yhteistyöwebinaari 4.3.2022

Marjaana Pennanen, projektipäällikkö, STM

Ikäohjelma

- Ikäohjelman valmistelu sisältyy Marinin hallitusohjelmaan (2020)
- Poikkihallinnollinen ikäohjelma on laadittu yhteistyössä eri ministeriöiden, kuntien, kolmannen sektorin ja muiden toimijoiden kanssa
- Ikäohjelmassa toteutetaan eri vaikuttavuustavoitteelle hallituskauden mittaisia toimenpidekokonaisuuksia (osa toimenpiteistä sisältyy Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus –ohjelmaa)

Ikäohjelma

- Organisoituminen
 - SOTE-ministerityöryhmä seuraa
 - Ohjausryhmä
 - Toimeenpanoryhmä
 - Toimijoiden osallistaminen
- Hallituskauden loppuun mennessä valmistellaan valtioneuvoston periaatepäätös ikäohjelman jatkotavoitteista ja toimenpiteistä vuoteen 2030 saakka

Ikäohjelman kuusi vaikuttavuustavoitetta vuoteen 2030

1. läkkäät ovat toimintakykyisiä pidempään (osa 1)

1. Kansallinen muistipalvelupolku - muistisairauksien varhaisen toteamisen kansallisen mallin kehittäminen osaksi tulevaisuuden sote-keskuspalveluita (THL)
 - Luoda kansallinen muistipalvelupolkumalli ennaltaehkäisevistä palveluista ja varhaisesta tunnistamisesta hoitoon ja seurantaan
 - Kartoittaa käytössä olevat muistipolkumallit ja etsiä generisiä elementtejä
 - Kytkeä FINGER-toimintamallin mukainen elintapaohjaus osaksi muistipalvelupolkua
 - Vahvistaa eri ammattiryhmien osaamista muistipalvelupolulla
 - Vahvistaa asiakas- ja palveluohjauksen roolia muistisairauksien riskiryhmien tunnistamisessa
 - Kehittää verkostotyön malleja eri toimijoiden yhteistyön tukemiseen
 - Luoda alustavia ehdotuksia kansallisen seurannan ja arvioinnin menetelmiksi
 - Sovittaa malli osaksi Sote-keskus –ohjelmaa

2. Elintapaohjauksen kehittäminen (ravitseminen, liikunta yms.) osana Tulevaisuuden sote-keskusohjelmaa
 - esim. FINGER –toimintamallin (muistihäiriöiden ennaltaehkäisemiseksi) käyttöön ottaminen

3. ”Vireyttä seniorivuosiin – ikääntyneiden ruokasuositus” käytäntöön (VRN)
 - Tuotetaan koulutusta ja verkkomateriaalia ammattihenkilöiden täydennyskoulutukseen hyödynnettäväksi mm. kunnissa ja alueilla.
 - Kansallinen portaalipohja ikääntyneiden ruokapalveluille.
 - Valtakunnallinen kampanja ikääntyneille yhteistyössä eläkeläisjärjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa.

1. läkkäät ovat toimintakykyisiä pidempään (osa 2)

4. Ikäystävällisyyden lisääminen joukkoliikenteessä (LVM)
 - Tavoitteena on tehdä Turun seudun joukkoliikenteen käytöstä mahdollisimman helppoa ja houkuttelevaa ikäihmisille.
 - Keskittyy digitaalisten palvelujen käytön helpottamiseen kokonaisuudessaan. Keskeisenä on palvelujen saavutettavuus kaikille.
 - Työn tulokset ovat monistettavissa myös muille joukkoliikenneviranomaisalueille.

5. Hyvinvointia kulttuurista ikäihmisille (TAIKE)
 - Kulttuurilähetetoimintaa vähävaraisille, omatoimisille ikäihmisille laajentamalla Kaikukortin käyttöönottoa
 - Etsivän kulttuurityön toimintamalli syrjäytymisvaarassa oleville ikäihmisille, taide tulee räätälöitynä kotiin tai ikäihminen saatetaan kulttuuriharrastuksen pariin
 - Kulttuurihyvinvointia edistävinä toimenpiteinä kulttuurilähetetoiminta ja etsivän kulttuurityön toimintamalli.

1. Iäkkiät ovat toimintakykyisiä pidempään (osa 3)

6. Liikkuminen ja digitaidot (OKM)
 - Ikäihmisten hyvinvoinnin ja toimintakyvyn parantaminen ja ylläpitäminen fyysisen aktiivisuuden, liikunnan ja terveellisten elintapojen avulla.
 - Osa 1. Ikiliikkuja-viestintä ja -kampanjat liikunnan ja terveellisten elintapojen vauhdittajana
 - Osa 2. Ikiliikkuja etäjumppaa! Ikäihmisten vuorovaikutteisten etäjumppamahdollisuuksien lisääminen.
7. Selvitys ikäihmisten sivistyksellisten oikeuksien toteutumisesta (ml. politiikkasuositukset) (OKM)
8. Koronapandemiaan liittyvä selvitys ikäihmisten digitaidoista ja medialukutaidosta, resilienssistä ja yksinäisyydestä/yhteisöllisyyden puutteesta (OKM)

2. Ikääntyvien työikäisten toimintakyky on parantunut ja ovat työkykyisiä pidempään

1. Työvoimatarpeiden ennakkoinnin laadun ja vaikuttavuuden parantamiseksi TEM kehittää uudenlaista ennakkoinnin toimintamallia.
 - Pilottikohteeksi on valittu sosiaali- ja terveystalveluiden toimiala ja sen sisältä vanhustalvelut, pahenevaan työvoimapulaan vastaaminen edellyttää nykyistä laadukkaampaa ennakkointitietoa.
2. Ikäihmistalveluissa työskentelevän henkilöstön osaamisen ja jaksamisen lisäämiseksi ja alan vetovoiman parantamiseksi toteutetaan tutkimus- ja kehittämistoimintaa, TTL:n ja THL: Hyvä Veto -hanke.
 - Luodaan hankkeessa työhyvinvointia ja alan vetovoimaa parantavan Hyvä veto –toimintamallin, joka koostuu sote-organisaatioiden kanssa yhdessä kehitetyistä hyvistä käytännöistä liittyen eettiseen organisaatiokulttuuriin, valmentavaan johtamiseen sekä nuorten ja kokeneiden yhteistyöhön (mentorointi).
 - Tuotetaan laajempaa tutkimustietoa henkilöstön hyvinvoinnista. Näiden pohjalta laaditaan työelämässä ja ammatillisessa koulutuksessa hyödynnettäviä suosituksia ja oppaita.

3. Vapaaehtoistyöllä on vakiintunut asema ikääntyvässä yhteiskunnassa

- Vapaa! –Fri! –hanke vapaaehtoistyön edistämiseksi ikääntyvässä yhteiskunnassa
 - Selvitetään vapaaehtoistyön tietopohjaa, kehitetään malleja ja rakenteita
 - Lisätään ymmärrystä vapaaehtoistyön merkityksestä ja edistetään sen houkuttelevuutta
 - Lisätään iäkkäiden vaikutusmahdollisuuksista vapaaehtoistyön kautta
- Vastuuministeriönä toimii oikeusministeriö

4. Teknologia, tekoäly ja robotiikka ovat lisänneet hyvinvointia

1. Toteutetaan Kotona asumisen teknologiat ikäihmisille KATI –ohjelma (THL, VTT)
 - Kati –ohjelma edistää uusien teknologioiden hyödyntämistä kotona asumisessa, kotihoidossa ja kotiin tuotavissa palveluissa.
 - Tavoitteena on luoda pysyvä malli iäkkäiden ihmisten teknologiatuettuun kotona asumiseen.
 - Teknologian avulla voidaan tukea itsenäistä kotona asumista ja toimintakykyä sekä kotiin tuotavissa palveluissa työskentelevien sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten työtä ja työhyvinvointia.
 - Pyritään myös hillitsemään sosiaali- ja terveyspalveluiden kustannusten nousua.
 - Toteutetaan THL:n ja VTT:n johdolla yhdessä alueellisten toimijoiden kanssa
2. Monialaisen palvelutarpeen arviointi tekoälyä hyödyntäen (THL)
 - Tavoitteena on kehittää valitun pilottialueen kanssa esimerkki monialaisen palvelutarpeen tekoälypohjaisesta ennustemallista sekä sen organisatorisesta kehittämisestä ja hyödyntämisestä.
3. Iäkkäiden hyte-kotibotti (VTT)
 - Kotibotti-palvelun kehittäminen, konsepti ja sen kokeilu, selvitetään iäkkäiden puhebotin hyväksyttävyyttä ja toteutettavuutta.

5. Asuminen ja asuinympäristöt ovat ikäystävällisiä

- Toteutetaan ikääntyneiden asumisen toimenpideohjelma
- Tavoitteena on
 - Parantaa ikääntyneiden asuinoloja ja edistää asumisvaihtoehtojen tarjontaa
 - Tukea sekä ikääntyneiden että kuntien ennakointia ja varautumista asumisasioissa
 - Tukea ikäystävällisten asuinympäristöjen kehittämistä
- Vastuuministeriönä toimii ympäristöministeriö

6. Palvelut toteutetaan sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävällä tavalla

1. Asiakas- ja palveluohjauksen, kotihoidon ja omaishoidon edelleen kehittäminen osana Tulevaisuuden sote-keskusohjelmaa
2. Asumispalvelujen monipuolistaminen
 - Joustavan palvelun asumismalli iäkkäille (JOPA) – toimintamallin kehittäminen
3. Omavalvonnan kehittäminen palvelun laadun varmistajana
 - Kansalliset toimintamallit (laatusuositukset)
 - Lisätä kaikkien toimijoiden omavalvontaosaamista
4. Sijaisjärjestelyjen kehittäminen
 - Selvitystyö, suositukset

Kiitos mielenkiinnostanne!

marjaana.pennanen@gov.fi

Marjaana Pennanen, projektipäällikkö, STM

